

Alice Koudelková |

Výchova k divadlu v indické vesnici

Zpráva z pracovní cesty

Na podzim roku 2012 jsem dostala možnost uskutečnit pracovní stáž v zahraničí. Nové zážitky, praxe a vzájemné předávání zkušeností, to byly podněty, které mě od začátku motivovaly. Získala jsem však mnohem víc, než jsem čekala – životní zkušenost, která mi bude na dlouhou dobu inspirací.

Zvolila jsem si exotickou a vzdálenou Indii. Díky předchozí dobrovolnické zkušenosti v této zemi jsem věděla o severoindické vesnici v Mulbekhu. Nacházela se zde základní škola, v níž bych mohla vyučovat dramatickou výchovu. Pro tuto zemi se nabízel program *Freemover*,¹ o němž jsem se dozvěděla od pracovníků Centra zahraničních studií Masarykovy univerzity v Brně (dále CZS). Stáž jsem začala zařizovat na jaře 2012, čtyři měsíce před jejím plánovaným začátkem. I přes náročnou administrativu spojenou s projektem² jsem se na CZS i na Katedře divadelních studií setkala se vstřícností a podporou. Po úspěšném absolvování výběrového řízení mi bylo přiděleno stipendium.³

Škola Spring Dales Public School, kam směřovaly mé kroky, se nachází v severoindickém Ladakhu. Tzv. Malý Tibet, jak bývá oblast označována, leží v blízkosti hranic s Čínou a Pákistánem. Hranice pro turisty se otevřely teprve v 70. letech minulého století. Příroda působí ohromujícím dojmem – skaliska, sucho, zeleň jenom kolem potoků nebo zavlažovaných políček. Ladačané jsou mírumilovní a přátelští. Buddhismus je znát na každém kroku – například když vidíme babičky s modlitebními mlýnky a *málamy*,⁴ fotografie Dalajlámy, kláštery a upřímné úsměvy Ladačanů. Jako by zde čas utíkal pomaleji. Vliv západního světa je však zřejmý, ráz města i vesnic se mění. Muži odcházejí z vesnic za penězi do města. Změny jsou nezadržitelné.

1 *Freemover* je stipendijní program pro studenty, kteří chtějí absolvovat praxi v zahraničí. Student si zahraniční instituci vyhledává sám.

2 Pro *Freemover* je nutné zajistit tzv. Training agreement, smlouvu mezi studentem, zahraniční institucí a fakultou, a další dokumenty např. žádost, motivační dopis atd.

3 Výše stipendia se odvíjí od hostitelské země. V některých případech, jak je tomu například u západoevropských zemí, je možné kromě stipendia získávat v rámci praxe také plat.

4 Buddhistický modlitební předmět, tvořený ze 108 kuliček, určený pro počítání modliteb.

Přeměna nastává také ve vzdělání, důkazem čehož je mimo jiné právě Spring Dales Public School. Škola má kapacitu 150 dětí. Již několik let pomáhají čeští a slovenští dobrovolníci s výukou, stavbou školy i s managementem. Dobrovolníci vyučují po dobu 14 dní v Mulbekhu formou školy hrou. Odborníci zaměstnaní na dlouhodobý úvazek pomáhají s výukou angličtiny, matematiky, didaktiky pro učitele nebo účetnictvím.

Moje praxe začala vřelým přivítáním s učiteli i dětmi a debatou nad rozvrhem. Získala jsem možnost vyučovat dvě třídy dětí ve školce a první až čtvrtou třídu základní školy. Nejmladší děti ve školce měly 4 roky. Už od tohoto věku se učí tři jazyky – ladačtinu, hindštinu a angličtinu. Výuka probíhá většinou na principu memorování textů, bez vysvětlování souvislostí a významů. Učitelé se opírají především o učebnice, které jsou psané v angličtině. Jak jsem však poznala z vlastní zkušenosti, žáci zpravidla nejsou po přečtení byt' i krátké části textu schopni říci, o čem se v ní píše.

Samotná dramatická výchova se ve škole nevyučuje, stejně jako se nevyučují ani jiné umělecky zaměřené předměty (výtvarná výchova, hudební výchova, pracovní činnosti). Doposud nedostatečně podporované možnosti sebevyjádření dětí tak dostaly příležitost k naplnění.

Výuku dramatické výchovy jsem koncipovala jako soubor her zaměřených na jednotlivé složky hereckého výrazu. Postupovala jsem od jednoduchých cvičení ke složitějším. Komplikovanější hry navazovaly na to, co už děti znaly z předchozích hodin. Postupně jsem se soustředila na jednotlivé prvky – např. hlas, rytmus, práci s tělem, vnímání prostoru, kontakt ve skupině, práci s textem, případně na improvizaci. Každou hodinu jsem zaměřila na jiné téma. Zahrnula jsem do programu náměty jako barvy, čísla, části těla, zvířata apod. Děti si tak mohly rozšířit anglickou slovní zásobu a zároveň posílit kreativitu. Osvědčilo se mi využívat jeden model hry a měnit pouze její téma.⁵ Zjistila jsem, že více než jedna nová aktivita v rámci lekce je pro děti, vzhledem k jejich věku, příliš náročná na koncentraci.

Hodinu jsem vždy realizovala podobným způsobem, protože jsem zjistila, že děti jsou klidnější a soustředěnější, když ví, co se bude dít. Těší se tak na oblíbené aktivity. Využívala jsem didaktické pomůcky *Cookie and Friends* (REILLY a HARPER 2005). Jednalo se o obrázkovou knihu příběhů o zvířátkách, pracovní knihu s náměty na aktivity a hry a maňáška. Jednotlivé příběhy a aktivity měly totožné téma – např. oblečení, hračky apod.⁶ Každou lekci jsem provázela plyšovým maňáskem, který společnou písničkou určoval její

5 Zvolila jsem např. hru v kruhu, kdy si každé dítě zvolí jméno (barvu, zvíře, číslo apod.) a vytleskáváním do rytmu vysloví dvakrát jméno své a dvakrát jméno spolužáka.

6 Tzn. např. hlavní postava Cookie, medvěd, v příběhu dostal nové hračky. Pracovní kniha pak nabízela ve stejném námětu omalovánku a aktivity spojené s jemnou motorikou (spojovačky, doplňovačky). Dále jsem nové téma doplnila pexesem nebo dalšími hrami.

začátek a konec. Po úvodní písni následovala v ranních hodinách rozevička. V případě, že jsem zapojovala novou aktivitu, zařadila jsem ji do první poloviny hodiny, kdy byly děti pozornější. Následovaly již známé aktivity spojené s novým námětem, např. nové pexeso, hra v kruhu apod. Na závěr hodiny jsme opět zpívali. Při výuce jsem využívala jednoduché pomůcky. I místní děti si vystačí s málem. Například pro procvičování rytmů školáky dlouhou dobu neomrzelo tleskání a dupání. Později jsem zapojila africký buben, na nějž děti hrály s velkou oblibou. Naopak ani jednou nevznikla potřeba použít video záznam nebo jinou techniku.

Program jsem měla možnost koncipovat dle vlastního uvážení, čehož jsem plně využila. I přesto, že jsem se na svou pracovní stáž pečlivě připravila, bylo mnohdy nutné upravit plán výuky na místě podle dané situace. Děti mne překvapovaly svým nadšením a poslušností. U cvičení, která jsem považovala za složitější, například improvizace, se dokázaly uvolnit a bezprostředně tvořit. Taktéž jsem si hned na začátku všimla, že školáci jsou pohybově a rytmicky nadaní. Naproti tomu s některými jednoduchými zadáními si nevěděli rady, například neuměli vytvořit řadu, kruh apod. S trochou trpělivosti však i tyto aktivity zvládli. Musela jsem také počítat s tím, že – jak jsem záhy zjistila – dívky a chlapci spolu neradi spolupracují. Tento model pravděpodobně vidí u svých rodičů, kdy ženy a muži pracují odděleně.

Výuka probíhala především v angličtině. Přesto jsem se snažila zapojovat i slovíčka ladacká a hindská,⁷ aby se děti cítily pohodlně a byly si schopné dávat více věcí do souvislostí. Do výuky jsem se rovněž snažila zapojit témata spojená s jejich kulturou. Z anglických materiálů jsem tedy vyjmula témata Vánoce či Halloween a nahradila jsem je místním svátkem nového roku Lo-sarem.

Naše společné tříměsíční snažení završilo vystoupení pro rodiče. Jednalo se o taneční vystoupení nejmenších dětí ze školky a divadelní představení starších dětí. S mladšími dětmi jsme připravili několik tanečních čísel ve spolupráci s místními učitelkami. Použili jsme místní tradiční hudbu. Se staršími dětmi jsme pracovali na představení na motivy pohádky „O velké řepě“. Děti prošly celým procesem přípravy představení. Pracovali jsme s textem, určovali jsme charaktery postav a také jsme vytvářeli scénografii. Společně jsme vytvořili kostýmy a kulisy, takže se žáci aktivně zapojili i do výtvarné části projektu. Představení mělo velký úspěch jak u rodičů, tak u samotných žáků. Děti dostaly příležitost vyzkoušet si něco nového.

Naše spolupráce měla příznivý vliv. Samotný ředitel školy Tsewang Norboo vyjádřil vděčnost za takovou příležitost pro děti, protože si všiml jejich

7 S dalšími dobrovolníky jsme požádali místní studentky, aby nás vyučovaly hindštinu. Také z ladáčtiny jsme se naučili řadu slovíček a frází díky soužití s místními.

nadšení a byl si vědom skutečnosti, že dramatická výchova obohatila jejich výuku.

Výuka v angličtině a ve východní zemi je zcela odlišná od způsobu vzdělávání, jaký známe u nás. I přes jazykovou bariéru žáci udělali ve svém vzdělání velký pokrok. Díky pracovní stáži jsem měla také možnost sžít se s místní komunitou a poznat odlišnou kulturu. Byl to pro mne velmi cenný zážitek a přínosná zkušenost do budoucna.

BIBLIOGRAFIE

HODGE, Helena Norberg. 1996. *Dávné budoucnosti*. Praha: Hnutí Duha, 1996.

REILLY V. a K. HARPER. *Cookie and Friends*. Oxford: Oxford University Press, 2005.